

Stanovisko predsedníctva Rady RuRS z 14.03.2026 k návrhu presťahovať SNM Múzeum rusínskej kultúry z Prešova do Medzilaboriec

Rusínske múzeum v Prešove alebo v Medzilaborciach? Argument za presun bližšie k životu komunity

Diskusia o tom, či má Rusínske múzeum ostať v Prešove alebo sa presunúť do Medzilaboriec, nie je sporom o adresu. Je to spor o zmysel. Odpoveď totiž neznie, kde sa múzeum nachádza pohodlnejšie na mape, ale kde môže skutočne plniť svoje poslanie – byť živou inštitúciou pamäti, identity, vzdelávania a kultúrneho pohybu. Ak sa na vec pozrieme bez sentimentu a cez reálne dáta, Medzilaborce dávajú čoraz silnejší zmysel.

Prvý argument je jednoduchý: **Múzeum má byť tam, kde je jeho prirodzené kultúrne prostredie.** Rusínske múzeum nemá byť len odborným pracoviskom alebo symbolickou inštitúciou v krajskom meste. Má byť priestorom, kde sa kultúra nielen archivuje, ale aj dýcha. A to sa deje predovšetkým v regióne severovýchodného Slovenska – v priestore, kde Rusíni historicky žili a kde ich kultúrna pamäť stále zostáva živá. Múzeum, ktoré má hovoriť o Rusínoch, by malo byť čo najbližšie k územia, kde má rusínska kultúra svoje prirodzené korene. To nie je romantický argument, ale argument identity a autenticity.

Druhý argument je tvrdší, ale poctivejší: **Návštevnosť v Prešove je nízka.** Výročná správa Slovenského národného múzea za rok 2024 uvádza pri SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove približne **2 514 návštevníkov celkovo**, pričom samotné **expozície a výstavy** navštívilo približne **1 286 až 1 289 ľudí**. To je na múzeum, ktoré má reprezentovať celú kultúru národnostnej menšiny, veľmi slabý výsledok. Inštitúcia tejto povahy nemá byť len „umiestnená“, mala by byť navštevovaná, cítená a spoločensky prítomná. Ak sa to v Prešove dlhodobo nedeje, je legitímne pýtať sa, či je súčasné umiestnenie naozaj správne.

Tretí argument súvisí s tým, čo sa deje v Medzilaborciach. Prešovský samosprávny kraj opísal modernizáciu Warholovho múzea ako veľkú investíciu s novou architektúrou, interaktívnymi prvkami, strešnou terasou, amfiteátrom a výrazným návštevníckym potenciálom. Inými slovami: v Medzilaborciach sa buduje kultúrny bod, ktorý môže mať ďaleko väčší dosah než len lokálny význam. A práve tu sa otvára obrovská príležitosť pre Rusínske múzeum. Warhol môže do regiónu prinášať meno, medzinárodnú pozornosť a turistický pohyb. Rusínske múzeum by k tomu mohlo pridať historickú a identitnú vrstvu, bez ktorej ostane kultúrny obraz regiónu neúplný.

A tu sa dostávame k štvrtému argumentu: **Presun by nebol len kultúrnym, ale aj rozvojovým rozhodnutím.** Regióny, ktoré dlhodobo zápasia s odlivom ľudí, slabšou ekonomikou a menšou viditeľnosťou, nepotrebujú len pekné slová o kultúre. Potrebujú inštitúcie, ktoré vedia vytvárať pohyb – turistický, vzdelávací, spoločenský aj ekonomický. Ak sa v Medzilaborciach prirodzene prepojí Warhol, rusínska kultúra, pamiatky, tradícia a návštevnícke služby, môže vzniknúť oveľa silnejší regionálny príbeh, než aký vytvára izolované malé múzeum v Prešove s minimálnou návštevnosťou. To už nie je len otázka kultúrnej politiky, ale aj otázka inteligentného regionálneho rozvoja.

Odporcovia presunu zvyknú hovoriť, že v Prešove je univerzita a pracovisko rusínskeho jazyka a kultúry, a preto by múzeum malo zostať tam. Tento argument má svoju váhu, ale nie je rozhodujúci. Prešovská univerzita naozaj má Ústav rusínskeho jazyka a kultúry a ponúka aj rusínske študijné programy. To je

dôležité a treba si to vážiť. No samotná existencia akademického pracoviska ešte automaticky neznamená, že hlavná múzejná inštitúcia musí sídliť v tom istom meste. Akademické väzby sa dajú zachovať spoluprácou, detašovaným pracoviskom, spoločnými projektmi, prednáškami, dokumentačným centrom alebo výskumnou pobočkou. Múzeum nemusí zostať v Prešove len preto, aby bolo „pri univerzite“, ak jeho prirodzená kultúrna a návštevnícka logika smeruje inam.

A práve tu sa dostávame k podstate: **Múzeum nie je odmena pre mesto, ale služba kultúre.** Ak má byť Rusínske múzeum živou a presvedčivou inštitúciou, nemôže ostať len tam, kde je administratívne pohodlnejšie alebo historicky zaužívané. Musí byť tam, kde môže mať väčší život, väčší dosah a väčšiu šancu stať sa prirodzenou súčasťou regiónu. A tým miestom sú dnes skôr Medzilaborce než Prešov.

Ak teda chceme hovoriť vecne, nie sentimentálne, záver je pomerne jasný: **Ak má byť Rusínske múzeum živou inštitúciou s reálnym kultúrnym, regionálnym a turistickým efektom, Medzilaborce dávajú dnes silnejšiu logiku než Prešov.** Prešov môže zostať dôležitým partnerom. Ale hlavné múzeum rusínskej kultúry by malo byť tam, kde môže kultúra prestať byť exponátom a znovu sa stať súčasťou života.